ЄВРОПЕЙСЬКІ ТА ВІТЧИЗНЯНІ БАЗИ ДАНИХ ПРО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Методичні вказівки
до практичного заняття з дисципліни
«Соціальна медицина, громадське здоров'я» (Біостатистика)
для здобувачів вищої освіти 3-х курсів за спеціальностями
222 «Медицина» та 228 «Педіатрія»

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

ЄВРОПЕЙСЬКІ ТА ВІТЧИЗНЯНІ БАЗИ ДАНИХ ПРО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Методичні вказівки
до практичного заняття з дисципліни
«Соціальна медицина, громадське здоров'я» (Біостатистика)
для здобувачів вищої освіти 3-х курсів за спеціальностями
222 «Медицина» та 228 «Педіатрія»

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 16 від 19.12.2024.

Харків
ХНМУ
2024

Європейські та вітчизняні бази даних про здоров'я населення : метод. вказ. до практичного заняття з дисципліни «Соціальна медицина, громадське здоров'я» (Біостатистика) для здобувачів вищої освіти 3-х курсів за спеціальностями 222 «Медицина» та 228 «Педіатрія» / упоряд. В. А. Огнєв, А. А. Подпрядова. Харків : ХНМУ, 2024. 16 с.

Упорядники В. А. Огнєв
А. А. Подпрядова

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ

Мета заняття: ознайомитись з європейськими та вітчизняними базами даних про здоров'я населення, їх наповненням та можливостями.

Знати:

- ***програмні питання:***

– вітчизняні бази даних про здоров'я населення, основні групи показників;

– європейські бази даних про здоров'я населення, основні групи показників.

Вміти:

– працювати з європейськими та вітчизняними базами даних про здоров'я населення.

Форма заняття: практичне заняття.

Місце проведення заняття: учбова кімната кафедри.

Методичне забезпечення заняття:

– методичні розробки до занять;

– методична література, робочий зошит для здобувачів вищої освіти;

– презентаційні матеріали;

– тестові завдання;

– лекційний курс.

ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Біостатистика: підручник / Т. С. Грузєва та ін. ; за заг. ред. Т. С. Грузєвої. Вінниця : Нова Книга, 2020. 384 с.

2. Соціальна медицина, громадське здоров'я : навч. посіб. : у 4 т. / за заг. ред. В. А. Огнєва. Харків : ХНМУ, 2023. Т. 1. Біологічна статистика. 316 с.

3. Збірник тестових завдань до державних випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / В. Ф. Москаленко та ін. / за ред. В. Ф. Москаленка, В. Г. Бардова, О. П. Яворовського. Вінниця : Нова Книга, 2012. 200 с.

4. Біостатистика / за заг. ред. В. Ф. Москаленка. Київ : Книга плюс, 2009. 184 с.

5. Тестові завдання з соціальної медицини, організації охорони здоров'я та біостатистики : навч. посіб. для студ. мед. фак-тів / за ред. В. А. Огнєва. Харків : Майдан, 2005. 304 с.

6. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за ред. Ю. В. Вороненка, В. Ф. Москаленка. Тернопіль : Укрмедкнига. 2000. С. 23–32.

Допоміжна

1. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю. В. Вороненко. Київ: Здоров'я. 2002. 360 с.

2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я (для позааудиторної самостійної підготовки до практичних занять, для ВМНЗ III–IV рівнів акредитації) / за ред. В. В. Руденя. Львів, 2003. 180 с.

Інформаційні ресурси

1. U.S. National Library of Medicine – Національна медична бібліотека США – http://www.nlm.nih.gov/

2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського – http://www.dnpb.gov.ua/

3. Населення України. Демографічний щорічник. Київ : Держкомстат України – www.ukrstat.gov.ua

4. Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету – http://libr.knmu.edu.ua/index.php/biblioteki

5. Національна бібліотека України ім. В.І . Вернадського – http://www.nbuv.gov.ua/

6. Національна наукова медична бібліотека України – http://www.library.gov.ua/

7. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка – http://korolenko.kharkov.com

ОСНОВНИЙ ТЕОРЕТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ

1. Вітчизняні бази даних про здоров'я населення

Важливою складовою інформаційного забезпечення управління системою охорони здоров'я є медико-статистична інформація. Її збирає, узагальнює та аналізує медико-статистична служба України, діяльність якої була започаткована у 1920 р. Відтоді почалися регулярні дослідження і публікації статистичних звітів щодо діяльності закладів охорони здоров'я, а також захворюваності та смертності населення. У 2008 р. в Україні запроваджено збір статистичної інформації від усіх закладів охорони здоров'я, незалежно від відомчої підпорядкованості та форми власності. Натепер в Україні функціонує чітко структурована служба Медичної статистики, очільником і координатором якої є Центр медичної статистики МОЗ України (Київ). В усіх областях України та Києві є обласні (міські) інформаційно-аналітичні центри Медичної статистики, а в закладах охорони здоров'я – інформаційно-аналітичні відділи.

Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я», який за наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21.02.2022 № 347 реорганізовано шляхом приєднання до Державної установи «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України», є закладом охорони здоров'я, основними завданнями якого є централізоване збирання, обробка та аналіз статистичної інформації про стан здоров'я, надання медичної допомоги населенню, ресурси охорони здоров'я та їх використання і підготовка довідників «Показники здоров’я населення».

Обробку інформації здійснюють за допомогою медичної інформаційної системи «МедСтат», яка дозволяє стандартизувати введення та обробку статистичних звітних форм щодо діяльності медичних організацій.

2. Європейські бази даних про здоров'я населення

Починаючи з середини 1980-х рр. держави-члени в Європейському регіоні ВООЗ передають основні статистичні дані, пов'язані зі здоров'ям, у бази даних *«Здоров'я для всіх» (БД–ЗДВ)* – одне з найстаріших джерел інформації ВООЗ. Оскільки ці бази даних спираються не на оцінки, а на надану конкретну інформацію, вони мають особливу цінність. У базах даних «Здоров'я для всіх» зведені воєдино показники, які використовуються в основних системах моніторингу, що стосуються Регіону, таких як політика Здоров'я–2020 та цілі у сфері сталого розвитку. Ці показники охоплюють такі аспекти, як базові демографічні складові, стан здоров'я, детермінанти здоров'я та фактори ризику, ресурси в галузі охорони здоров'я, витрати тощо.

Бази даних «Здоров'я для всіх» забезпечують доступ до регіональних, національних та деяких субнаціональних показників та метаданих, які наочно представлені за рахунок використання інтерактивних онлайнових інструментів у Путівнику бази даних «Здоров'я для всіх».

Дані, метадані, графіки та карти можна експортувати, розміщувати на веб-сторінках та ділитися ними у соціальних мережах.

Основні групи показників бази даних «Здоров'я для всіх» (HFA-DB):

– демографічні та соціально-економічні показники (процент населення у віці 0–14 років, середньорічна кількість населення, середньорічна чисельність населення (жінки, чоловіки) та ін.);

– смертність (очікувана тривалість життя з поправкою на інвалідність, СКС, усі причини смерті, 0–64 років, на 100 000 населення);

– захворюваність, інвалідність та госпіталізація (процент людей з інвалідністю працездатного віку, які мають постійну роботу, число нових випадків інвалідності, поширеність цукрового діабету (%), поширеність психічних розладів (%) та ін.);

– спосіб життя (процент осіб, які щодня палять, 15+ років, процент сумарної енергії, одержуваної з жирів; число дорожньо-транспортних пригод внаслідок алкогольного сп'яніння на 100 000 населення, число дорожньо-транспортних пригод з травмами на 100 000 населення та ін.).

– довкілля (число випадків мікробіологічних харчових отруєнь населення та число випадків сальмонельозу, на 100 000 населення та ін.);

– ресурси охорони здоров'я (частка лікарів у процентах), які працюють у стаціонарах);

– діяльність та витрати охорони здоров'я (число вибулих із стаціонарів, на 100 населення та ін.).

– репродуктивне здоров'я та здоров'я матерів та дітей (процент дітей грудного віку, імунізованих проти haemophilius influenza та ін.).

Європейська програма роботи. Система моніторингу ЄПР включає 26 видів показників, які відіграють важливу роль у здійсненні зобов'язання щодо

забезпечення можливості розвитку здорового суспільства. Вона охоплює низку завдань стосовно «цілей сталого розвитку» (ЦСР) та показників підсумкових результатів, що становлять основу тринадцятої загальної програми роботи (ЗПР-13 ВООЗ), метою якої є підвищення рівня здоров'я та благополуччя додатково для 1 млрд осіб. Окремі показники програми були доповнені показниками з різних рамкових документів, що діють на території Європейського регіону. Крім того, у системі моніторингу використовуються конкретні цільові показники, які мають бути досягнуті до 2025 р. та забезпечують міцний зв'язок системи з європейським контекстом.

Основні групи показників: вживання антибіотиків; коефіцієнт смертності від забруднення повітря; забруднення повітря у містах; дорожньо-транспортні пригоди; водопостачання, організоване з дотриманням вимог безпеки; санітарні послуги, організовані з дотриманням вимог безпеки; охоплення антиретровірусною терапією; лікування рифампіцинстійкого туберкульозу (РС-ТБ) та туберкульозу з множинною лікарською стійкістю (МЛС-ТБ); охоплення лікуванням гепатиту С; коефіцієнт смертності від самогубств; передчасна смертність від НІЗ; поширеність підвищеного артеріального тиску; поширеність куріння тютюну; поширеність надмірної маси тіла та ожиріння; здійснення політики щодо трансжирних кислот; споживання алкоголю; охоплення імунізацією у рамках національної програми; вакцинація проти вірусу папіломи людини; оцінка материнської смертності; катастрофічні витрати на охорону здоров'я; збіднювальні витрати на охорону здоров'я; число медичних працівників; насильство щодо жінок; доступність лікарень; середнє значення показників основних можливостей з ММСП.

Програма необхідності реабілітації у Європейському регіоні ВООЗ. У цьому наборі даних надано показники поширеності та відповідного числа років, прожитих з інвалідністю для семи груп захворювань та травм, щодо яких можлива реабілітація. Усі значення подано у вигляді коефіцієнтів на 100 000 чоловік. Дані про загальну поширеність та сумарну кількість років, прожитих з інвалідністю, доступні у форматі лінійчатої діаграми з накопиченням. При виборі опції See full graph («Показати повну версію графіка») дані щодо кожної групи захворювань і травм відображаються у розбивці за статтю.

Основні групи показників: загальний коефіцієнт поширеності; коефіцієнти поширеності серцево-судинних захворювань, дихальних шляхів, психічних розладів, порушень опорно-рухового апарату, новоутворень, неврологічних розладів, сенсорних порушень; загальна кількість років, прожитих з інвалідністю; число років, прожитих з інвалідністю через серцево-судинні захворювання, хронічні захворювання дихальних шляхів, психічні розлади, порушення опорно-рухового апарату, новоутворення, неврологічні розлади, сенсорні порушення.

Набір даних про реалізацію країнами політики в галузі оздоровчої фізичної активності. У цьому наборі міститься огляд інформації про групу показників, що стосуються моніторингу та епіднагляду за фізичною активністю, рекомендацій, міжсекторального підходу та національних дій у низці секторів, таких як охорона здоров'я, спорт, освіта, міське планування, транспорт, інформування громадськості тощо.

Дані були зібрані Європейським офісом ВООЗ з профілактики неінфекційних захворювань та боротьби з ними у відділі країнових програм охорони здоров'я Європейського регіонального бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я у співпраці з підрозділами генерального директорату Європейської комісії з питань освіти, молоді, спорту та культури.

Основні групи показників: обстеження з питань оздоровчої фізичної активності; рекомендації щодо фізичної активності; рівні фізичної активності у дорослих; рівні фізичної активності у дітей та підлітків; координаційний механізм HEPA (High Efficiency Particulate Arrestance) для її популяризації і фінансування; спорт для всіх; спортивний клуб для здоров'я; доступ до соціально незахищених груп; особливі цільові групи; спостереження щодо фізичної активності дорослих; консультування з питань фізичної активності; навчання медичних працівників; фізкультура у школах; популяризація фізичної активності у школах; підготовка вчителів фізкультури; активна дорога до школи; популярність їзди на велосипеді та пішої ходьби; інфраструктура для фізичної активності під час відпочинку; активна дорога на роботу; фізична активність на робочому місці; заходи на рівні місцевих громад для людей старшого віку; оцінка політики у сфері HEPA (High Efficiency Particulate Arrestance); інформаційна кампанія з питань фізичної активності.

Європейська база даних про смертність (EMDB) дозволяє провести аналіз тенденцій смертності з урахуванням віку та статі з широкого спектра груп захворювань, а також із розбивкою на 67 причин смерті (на 100 000 населення). Дані накопичувалися з 1980 р.

Основні групи показників: усі причини смерті та інфекційні хвороби; смертність від онкологічних захворювань; захворювання крові, ендокринної, нервової системи та ін.; захворювання системи кровообігу та органів дихання; захворювання травної, кістково-м'язової систем тощо; материнські та перинатальні захворювання; невстановлені причини; зовнішні причини смертності.

У *Європейській базі даних кадрових та технічних ресурсів охорони здоров'я (HlthRes-DB)* є різноманітні статистичні дані щодо кадрових та технічних ресурсів охорони здоров'я та інформація про нефінансові ресурси для надання медико-санітарної допомоги, зібрані спільними зусиллями статистичного бюро Європейського союзу (Євростат), Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) і ЄРБ ВООЗ. У цій базі містяться дані за 200 показниками, які стосуються кадрових та технічних ресурсів охорони здоров'я.

Основні розділи: кадри охорони здоров'я, фізичні та технічні ресурси, населення.

Європейська інформаційна система з навколишнього середовища та здоров'я (ENHIS) містить фактичні дані та покликана допомогти у формуванні політики у сфері суспільної охорони здоров'я та навколишнього середовища в Європейському регіоні ВООЗ. Ця система є інтерактивною базою даних, що містить національні показники та регіональні оцінки (інформаційні листи). Інформаційні листи також містять відомості про методи отримання даних та розрахунку показників. Показники ENHIS надають інформацію про схильність населення до різних факторів, показники здоров'я, а також національні стратегії в пріоритетних галузях охорони навколишнього середовища та здоров'я в Європейському регіоні, які називаються регіональними пріоритетними завданнями (РПЗ).

Основні групи показників: спалах захворювань, що передаються через воду; доступ до комунального водопостачання та водопровідної води; доступ до системи каналізації та очищення стічних вод; якість води у водоймах для купання; смертність внаслідок дорожньо-транспортних пригод серед дітей та молоді; смертність серед дітей та підлітків унаслідок ненавмисних травм; поширеність надлишкової маси тіла та ожиріння серед дітей та підлітків; смертність немовлят від респіраторних захворювань; поширеність лейкемій у дитячому віці.

У *базі даних ВООЗ про здоров'я дітей та підлітків (CAHD)* представлено добірку статистичних даних, заснованих на показниках здоров'я та благополуччя дітей та підлітків. Ці статистичні дані були узагальнені з різноманітних баз даних у рамках спільного заходу, що здійснюється програмними підрозділами ВООЗ, а також співпрацюючими центрами та партнерами. Ця база даних була сформована з метою підтримки реалізації Європейської стратегії охорони здоров'я дітей та підлітків (2014). У ній міститься актуальна інформація для моніторингу прогресу відповідно до показників здоров'я дітей та підлітків у 53 державах-членах Європейського регіону ВООЗ.

Основні розділи: демографія; системи охорони здоров'я; фізичне здоров'я та харчування; інфекційні захворювання; ризикована поведінка; психічне здоров'я та благополуччя; рівноправність.

Політика вакцинації проти сезонного грипу та охоплення вакцинацією. Починаючи з сезону 2015–2016 рр., Європейське регіональне бюро ВООЗ збирає дані в усіх державах-членах за допомогою *Єдиної форми звітності (ЄФЗ),* яку щорічно заповнюють керівники національних програм імунізації. У ряді випадків додаткові дані були отримані з офіційних національних звітів щодо вакцинації проти грипу.

Основними даними є показники охоплення вакцинацією та рекомендації щодо вакцинації для осіб старшого віку, вагітних жінок, медичних працівників, дітей та осіб зі хронічними захворюваннями.

Поведінка дітей шкільного віку щодо здоров'я (HBSC): сукупний набір даних, що лежать в основі міжнародного звіту ВООЗ за результатами обстежень поведінки дітей шкільного віку щодо здоров'я (HBSC), проведених у 2016 та 2018 рр.

Основні групи показників. Форми поведінки щодо здоров'я: харчова поведінка, гігієна порожнини рота, фізична активність та малорухлива поведінка; показники здоров'я: маса тіла, позитивне здоров'я, травми; форми поведінки, пов'язані з ризиком: тютюнопаління, вживання алкоголю, вживання коноплі, участь у бійках, заподіяння образ, сексуальна поведінка; соціальний контекст: сім'я, однолітки, школа.

Дані про харчування матері, фізичну активність та збільшення маси тіла під час вагітності. Цей набір даних є інформацією про країни щодо материнського харчування, попередження ожиріння та неінфекційних захворювань. Ці дані дозволяють скласти загальну картину та провести аналіз того, які національні рекомендації щодо харчування, фізичної активності та набору маси тіла під час вагітності є у держав-членів у Європейському регіоні ВООЗ.

Основні розділи. Материнське харчування; фізична активність; допустимий набір маси тіла під час вагітності; харчування новонароджених, а також дітей грудного та раннього віку; послуги охорони здоров'я, спрямовані на попередження ожиріння та аліментарно-залежних захворювань; подальша підтримка політики з охорони здоров'я матерів та дітей раннього віку.

Набір даних про стійкість до протимікробних препаратів характеризує дані про стійкість до протимікробних препаратів (СПП), отримані з країн, що входять до Європейського регіону ВООЗ, зібрані мережею епіднагляду за стійкістю до протимікробних препаратів у Центральній Азії та Східній Європі (CAESAR) та Європейською мережею епіднагляду за стійкістю до протимікробних препаратів (EARS-Net) Європейського центру профілактики та контролю захворювань (ECDC). Набір цих даних призначений для підвищення обізнаності щодо ситуації з антибіотикостійкістю та для пропаганди політики, спрямованої на боротьбу з СПП у країнах-учасницях.

Основні розділи: координація дій щодо боротьби з СПП; прогрес, досягнутий щодо епіднагляду, референс-лабораторій та контролю якості; частки стійкості до протимікробних препаратів.

Глобальний огляд політики у сфері харчування. Ця база даних містить інформацію про національні стратегії, плани дій та політику в галузі харчування та заохочення здорового харчового раціону. У ній представлено огляд відомостей щодо обраних індикаторів Глобального дослідження політики у сфері харчування ВООЗ. Дані були отримані на підставі опитування 53 держав-членів Європейського регіону ВООЗ у другій половині 2016 р.

Основні розділи: політика, стратегії та плани, що стосуються харчування; кадровий потенціал у галузі харчування; харчування матерів, дітей грудного та раннього віку; програми шкільної охорони здоров'я та харчування; рекомендації щодо харчування; маркування з інформацією про харчову цінність; зміна рецептури харчових продуктів та напоїв; виключення трансжирних кислот; податково-бюджетна політика; маркетинг харчових продуктів та безалкогольних напоїв; контроль розмірів порцій; кампанії у ЗМІ; освіта та консультування; обстеження споживання харчових продуктів/харчових речовин.

Стан політики щодо здоров'я дітей та підлітків у Європі. Держави-члени Європейського регіону ВООЗ ухвалили Європейську стратегію охорони здоров'я дітей та підлітків на 2015–2020 рр. Мета – надати підтримку державам-членам у розробці стратегій та заходів політики щодо скорочення тягаря хвороб, інвалідності та смертності дітей та підлітків, для того, щоб діти могли повною мірою реалізувати свій потенціал щодо здоров'я та розвитку.

Основні розділи: стратегія охорони здоров'я дітей та підлітків та стратегічне керівництво у цій галузі; збір основних даних щодо всіх дітей; права та участь; система охорони здоров'я та якість медико-санітарної допомоги; здоров'я у школах; психічне здоров'я та благополуччя; харчування; форми поведінки, пов'язані з ризиком для здоров'я.

Програма Європейського регіонального бюро ВООЗ Здоров'я–2020. Ключові індикатори політики Здоров'я–2020, які узгоджені з країнами-членами Європейського регіону ВООЗ для моніторингу ходу роботи з досягнення цільових орієнтирів цієї політики. Деякі з цих індикаторів ґрунтуються на офіційних джерелах даних ВООЗ, а інші – на інших джерелах даних, таких як ЮНЕСКО та ПРООН. Дані джерел ВООЗ представлені на національному рівні, а дані з інших джерел доступні в узагальненій формі за групами країн-членів.

Основні орієнтири: скоротити передчасну смертність, підвищити середню тривалість життя, скоротити нерівність у Європі, підвищити рівень добробуту європейського населення; загальне охоплення та право на здоров'я; національні цільові орієнтири/цілі, встановлені державами-членами.

Обстеження у галузі електронної охорони здоров'я, 2015 р. Дані, представлені державами-членами в рамках Глобального обстеження ВООЗ з питань електронної охорони здоров'я (e-Health) 2015 р., дозволяють оцінити основні виявлені факти та тенденції щодо розвитку електронної охорони здоров'я у Європейському регіоні (2016 р.). Загалом в обстеженні взяли участь 46 держав-членів Європейського регіону ВООЗ.

Основні розділи: основи електронної охорони здоров'я; мобільна охорона здоров'я; телемедицина; електронне навчання в галузі медичних наук; електронні медичні карти; правові основи електронної охорони здоров'я; соціальні мережі; великі обсяги даних.

Єдиний механізм моніторингу (ЄММ) використовується з метою подання звітності за показниками для трьох систем моніторингу: цілей у сфері сталого розвитку (ЦСР), політики Здоров'я–2020 і Глобального плану дій з профілактики неінфекційних захворювань (НІЗ) та боротьби з ними на 2013–2020 рр. ЄММ було затверджено Європейським регіональним комітетом у вересні 2018 р.

Основні групи показників: смертність та очікувана тривалість здорового життя; поведінка щодо здоров'я та фактори ризику; соціальні детермінанти здоров'я; захворюваність: НІЗ та інфекційні захворювання; системи охорони здоров'я; благополуччя; санітарно-екологічний стан довкілля; політика охорони здоров'я.

Таким чином, комплексне використання зазначених вище показників баз даних сприятиме виконанню різними галузями заходів щодо поліпшення стану громадського здоров'я населення та ефективної діяльності закладів охорони здоров'я.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Практичне завдання 1.

Розташувати у правильній послідовності етапи пошуку показників у Європейській базі даних «Здоров'я для всіх».

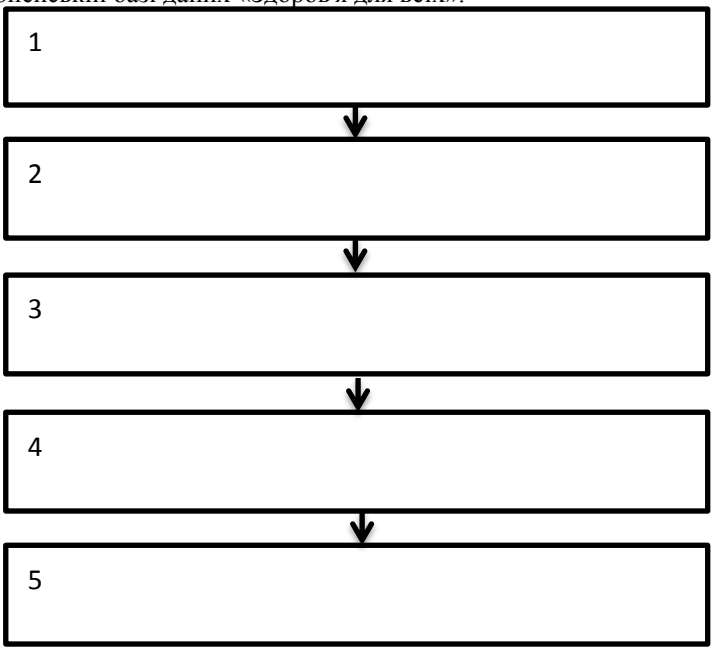

А. Відфільтрувати список показників за початковою базою даних, встановивши або знявши прапорець з імені бази даних HFA.

Б. Відкрити провідник «Здоров'я для всіх» у браузері.

В. Візуалізувати показник у вигляді графіка: лінійного графіка, бульбашкової діаграми чи карти.

Г. Для пошуку індикатора натиснути на збільшувальне скло та обрати потрібний індикатор.

Д. Знайти список індикаторів у меню «Обрати індикатори».

Практичне завдання 2

Підготувати доповідь за однією з перелічених тем.

1. Охорона здоров'я у глобальному та європейському порядку денному.
2. Роль бази даних «Здоров'я для всіх» у системі охорони здоров'я.
3. Стан політики щодо здоров'я дітей та підлітків у Європі.
4. Європейська інформаційна система з навколишнього середовища та здоров'я (ENHIS).
5. Сутність програми «Поведінка дітей шкільного віку щодо здоров'я» (HBSC).
6. Європейська база даних кадрових та технічних ресурсів охорони здоров'я (HlthRes-DB).
7. Програма Європейського регіонального бюро ВООЗ Здоров'я–2020, її значення.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Бази даних «Здоров'я для всіх» забезпечують доступ до регіональних, національних та деяких субнаціональних показників та метаданих, які наочно представлені за рахунок використання інтерактивних онлайнових інструментів у Путівнику бази даних «Здоров'я для всіх». Визначте основні групи показників бази даних «Здоров'я для всіх» (HFA-DB):

*А. Демографічні та соціально-економічні показники: процент населення у віці 0–14 років, середньорічна кількість населення, середньорічна чисельність населення (жінки, чоловіки).**

В. Вживання антибіотиків; коефіцієнт смертності від забруднення повітря, забруднення повітря у містах; дорожньо-транспортні пригоди; водопостачання, організоване з дотриманням вимог безпеки; санітарні послуги, організовані з дотриманням вимог безпеки; охоплення антиретровірусною терапією.

С. *Материнське харчування, фізична активність, допустимий набір маси тіла під час вагітності; харчування новонароджених, а також дітей грудного та раннього віку.*

D. Показники охоплення вакцинацією та рекомендації щодо вакцинації для осіб старшого віку, вагітних жінок, медичних працівників, дітей та осіб зі хронічними захворюваннями.

Е. Харчова поведінка, гігієна порожнини рота, фізична активність та малорухлива поведінка; показники здоров'я: маса тіла, позитивне здоров'я.

2. Оберіть базу даних, яка містить фактичні дані та покликана допомогти у формуванні політики у сфері суспільної охорони здоров'я та навколишнього середовища в Європейському регіоні ВООЗ:

*A. Європейська інформаційна система з навколишнього середовища та здоров'я (ENHIS).**

B. Європейська програма роботи.

C. Європейська база даних кадрових та технічних ресурсів охорони здоров'я (HlthRes-DB).

D. Поведінка дітей шкільного віку щодо здоров'я (HBSC).

E. Програма необхідності реабілітації у Європейському регіоні ВООЗ.

3. Оберіть базу даних, яка була сформована з метою підтримки реалізації Європейської стратегії охорони здоров'я дітей та підлітків (2014). У ній міститься актуальна інформація для моніторингу прогресу відповідно до показників здоров'я дітей та підлітків у 53 державах-членах Європейського регіону ВООЗ:

*A. База даних ВООЗ про здоров'я дітей та підлітків (CAHD).**

B. Європейська інформаційна система з навколишнього середовища та здоров'я (ENHIS).

C. Європейська програма роботи.

D. Європейська база даних кадрових та технічних ресурсів охорони здоров'я (HlthRes-DB).

E. Європейська база даних про смертність (EMDB).

4. Метою Європейської стратегії охорони здоров'я дітей та підлітків на 2015–2020 рр. є надання підтримки державам-членам у розробці стратегій та заходів політики щодо скорочення тягаря хвороб, інвалідності та смертності дітей та підлітків, для того, щоб діти могли повною мірою реалізувати свій потенціал щодо здоров'я та розвитку. Оберіть розділи, які містить ця стратегія:

*A. Охорона здоров'я дітей та підлітків та стратегічне керівництво у цій галузі, збір основних даних щодо всіх дітей, права та участь; система охорони здоров'я та якість медико-санітарної допомоги, здоров'я у школах, психічне здоров'я та благополуччя, харчування; форми поведінки, пов'язані з ризиком для здоров'я.**

B. Кадри охорони здоров'я, фізичні та технічні ресурси.

C. Кадровий потенціал у галузі харчування; харчування матерів, дітей грудного та раннього віку, програми шкільної охорони здоров'я та харчування, рекомендації щодо харчування, маркування з інформацією про харчову цінність, зміна рецептури харчових продуктів та напоїв.

D. Демографія, системи охорони здоров'я, фізичне здоров'я та харчування, інфекційні захворювання, ризикована поведінка, психічне здоров'я та благополуччя, рівноправність

E. Прогрес, досягнутий щодо епіднагляду, референс-лабораторій та контролю якості, частки стійкості до протимікробних препаратів.

5. Бази даних «Здоров'я для всіх» забезпечують доступ до регіональних, національних та деяких субнаціональних показників і метаданих, які наочно представлені за рахунок використання інтерактивних онлайнових інструментів у Путівнику бази даних «Здоров'я для всіх». Визначте основні групи показників бази даних «Здоров'я для всіх» (HFA-DB):

*A. Захворюваність, інвалідність та госпіталізація (процент людей з інвалідністю працездатного віку, які мають постійну роботу; число нових випадків інвалідності; поширеність цукрового діабету (%), поширеність психічних розладів (%) та ін.).**

B. Вживання антибіотиків, коефіцієнт смертності від забруднення повітря, забруднення повітря у містах; дорожньо-транспортні пригоди, водопостачання, організоване з дотриманням вимог безпеки, санітарні послуги, організовані з дотриманням вимог безпеки, охоплення антиретровірусною терапією.

C. Материнське харчування, фізична активність, допустимий набір маси тіла під час вагітності, харчування новонароджених, а також дітей грудного та раннього віку.

D. Показники охоплення вакцинацією та рекомендації щодо вакцинації для осіб старшого віку, вагітних жінок, медичних працівників, дітей та осіб зі хронічними захворюваннями.

E. Харчова поведінка, гігієна порожнини рота, фізична активність та малорухлива поведінка; показники здоров'я: маса тіла, позитивне здоров'я.

6. Глобальний огляд політики у сфері харчування – база даних, яка містить інформацію про національні стратегії, плани дій та політику в галузі харчування та заохочення здорового харчового раціону. У ній представлено огляд відомостей щодо обраних індикаторів Глобального дослідження політики у сфері харчування ВООЗ. До основних її розділів належать:

*A. Політика, стратегії та плани, що стосуються харчування; кадровий потенціал у галузі харчування, харчування матерів, дітей грудного та раннього віку, програми шкільної охорони здоров'я та харчування, рекомендації щодо харчування, маркування з інформацією про харчову цінність.**

B. Кадри охорони здоров'я; фізичні та технічні ресурси.

C. Основи електронної охорони здоров'я, мобільна охорона здоров'я, телемедицина, електронне навчання в галузі медичних наук, електронні медичні карти, правові основи електронної охорони здоров'я.

D. Демографія, системи охорони здоров'я, фізичне здоров'я та харчування, інфекційні захворювання, ризикована поведінка, психічне здоров'я та благополуччя, рівноправність.

E. Стратегія охорони здоров'я дітей та підлітків і стратегічне керівництво у цій галузі, збір основних даних щодо всіх дітей, права та участь, система охорони здоров'я та якість медико-санітарної допомоги, здоров'я у школах, психічне здоров'я та благополуччя, харчування.

7. Бази даних «Здоров'я для всіх» забезпечують доступ до регіональних, національних та деяких субнаціональних показників і метаданих, які наочно представлені за рахунок використання інтерактивних онлайнових інструментів у Путівнику бази даних «Здоров'я для всіх». Визначте основні групи показників бази даних «Здоров'я для всіх» (HFA-DB):

*A. Репродуктивне здоров'я та здоров'я матерів та дітей (процент дітей грудного віку, імунізованих проти haemophilius influenza та ін.) **

B. Материнське харчування, фізична активність, допустимий набір маси тіла під час вагітності, харчування новонароджених, а також дітей грудного та раннього віку.

C. Вживання антибіотиків; коефіцієнт смертності від забруднення повітря, забруднення повітря у містах; дорожньо-транспортні пригоди; водопостачання, організоване з дотриманням вимог безпеки; санітарні послуги, організовані з дотриманням вимог безпеки; охоплення антиретровірусною терапією.

D. Харчова поведінка, гігієна порожнини рота, фізична активність та малорухлива поведінка; показники здоров'я: маса тіла, позитивне здоров'я.

E. Показники охоплення вакцинацією та рекомендації щодо вакцинації для осіб старшого віку, вагітних жінок, медичних працівників, дітей та осіб зі хронічними захворюваннями.

8. Європейська інформаційна система з навколишнього середовища та здоров'я (ENHIS) містить фактичні дані та покликана допомогти у формуванні політики у сфері суспільної охорони здоров'я та навколишнього середовища в Європейському регіоні ВООЗ. До основних її показників належать:

*A. Спалах захворювань, що передаються через воду, доступ до комунального водопостачання та водопровідної води, доступ до системи каналізації та очищення стічних вод, якість води у водоймах для купання.**

B. Репродуктивне здоров'я та здоров'я матерів та дітей (процент дітей грудного віку, імунізованих проти haemophilius influenza та ін.).

C. Демографія; системи охорони здоров'я; фізичне здоров'я та харчування, інфекційні захворювання, ризикована поведінка, психічне здоров'я та благополуччя, рівноправність.

D. Смертність та очікувана тривалість здорового життя, поведінка щодо здоров'я та фактори ризику, соціальні детермінанти здоров'я, захворюваність.

E. Всі причини смерті та інфекційні хвороби, смертність від онкологічних захворювань, захворювань крові, ендокринної, нервової системи та ін., захворювань системи кровообігу та органів дихання.

9. Набір даних про стійкість до протимікробних препаратів характеризує дані про стійкість до протимікробних препаратів (СПП), отриманих із країн, що входять до Європейського регіону ВООЗ. Набір цих даних призначений для підвищення обізнаності щодо ситуації з антибіотико-

стійкістю та для пропаганди політики, спрямованої на боротьбу з СПП у країнах-учасницях. До основних її розділів належать:

*A. Координація дій щодо боротьби з СПП; прогрес, досягнутий щодо епіднагляду, референс-лабораторій та контролю якості, частки стійкості до протимікробних препаратів.**

B. Послуги охорони здоров'я, спрямовані на попередження ожиріння та аліментарно-залежних захворювань, подальша підтримка політики з охорони здоров'я матерів та дітей раннього віку.

C. Маркетинг харчових продуктів та безалкогольних напоїв, контроль розмірів порцій, кампанії у ЗМІ, освіта та консультування, обстеження споживання харчових продуктів/харчових речовин.

D. Харчова поведінка, гігієна порожнини рота, фізична активність та малорухлива поведінка; показники здоров'я: маса тіла, позитивне здоров'я.

E. Захворювання системи кровообігу та органів дихання; захворювання травної, кістково-м'язової систем тощо, материнські та перинатальні захворювання, невстановлені причини, зовнішні причини смертності.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Які тематичні довідники «Показники здоров'я населення» публікує державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я»?
2. Що таке База даних «Здоров'я для всіх» (HFA-DB)?
3. В чому полягає сутність Європейської програми роботи?
4. Обґрунтуйте необхідність програми реабілітації у Європейському регіоні ВООЗ.
5. Опишіть набір даних щодо реалізації країнами політики в галузі оздоровчої фізичної активності.
6. Яку інформацію включає Європейська база даних про смертність (European mortality database)?
7. Охарактеризуйте Європейську базу даних кадрових і технічних ресурсів охорони здоров'я (HlthRes-DB).
8. Які дані включає Європейська інформаційна система з підтримки громадського здоров'я і політики щодо навколишнього середовища (ENHIS)?
9. Назвіть показники Бази даних ВООЗ про здоров'я дітей та підлітків (CAHD).
10. У чому полягає основна відмінність політики вакцинації проти сезонного грипу та охоплення вакцинацією?
11. Які показники використовуються для оцінки поведінки дітей шкільного віку щодо здоров'я (HBSC)?
12. Визначте стан політики щодо здоров'я дітей та підлітків у Європі.
13. Назвіть показники Європейської програми Здоров'я–2020.
14. Розкрийте зміст єдиного механізму моніторингу (ЄММ).

Навчальне видання

ЄВРОПЕЙСЬКІ ТА ВІТЧИЗНЯНІ БАЗИ ДАНИХ ПРО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Методичні вказівки
до практичного заняття з дисципліни
«Соціальна медицина, громадське здоров'я» (Біостатистика)
для здобувачів вищої освіти 3-х курсів за спеціальностями
222 «Медицина» та 228 «Педіатрія»

Упорядники Огнєв Віктор Андрійович
Подпрядова Анна Анатоліївна

Відповідальний за випуск В. А. Огнєв

Редактор, коректор Є. В. Рубцова
Комп'ютерна верстка О. Ю. Лавриненко

Формат А5. Ум. друк. арк. 1,0. Зам. № 24-34439

Редакційно-видавничий відділ
ХНМУ, пр. Науки, 4, м. Харків, 61022
izdatknmurio@gmail.com, vid.redact@knmu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавництв, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.